

Терещенко Роман Віталійович
уповноважений з антикорупційної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Ткаченко Павло Ігорович
фахівець філії Державної установи
«Центр пробації» в Дніпропетровській області,
здобувач Міжрегіональної
Академії управління персоналом

ПОНЯТТЯ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Корупція в державі – це перш за все загроза Національній безпеці та руйнування законодавчого мікроклімату, принципів верховенства права. На сьогоднішній день, актуальним постає боротьба з корупційними проявами, розробка стратегій щодо протидії та реформування органів з метою забезпечення останніх добросовісним контингентом працівників та державних службовців.

Корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р., наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 останнього, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Кримінально-правова характеристика, першочергово покликана до унормування специфіки елементів та ознак складу корупційного злочину, а також кваліфікуючі, особливо кваліфікуючі обставини і покарання за вчинення корупційних злочинів.

Основні термінологічні конструкції в сфері запобігання корупції є: неправомірна вигода, потенційний конфлікт інтересів та реальний конфлікт інтересів. Над останніми термінами законодавець чітко трактує положеннями, котрі є унормованими в чинному законодавстві.

Неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав. Потенційний конфлікт інтересів – це наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупере-

дженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень. Реальний конфлікт інтересів – це суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень [1, с. 1].

В ході аналізу положень кримінального законодавства, можливо визначити, що очевидним є факт відсутності чіткого визначення поняття корупційних злочинів, лише шляхом перерахування конкретних статей КК України, де встановлена відповідальність за вчинення таких суспільно небезпечних діянь. Можливо зробити попередні висновки та в подальшому мотивувати цілі дослідження на прикладі вичерпного переліку статей КК України. До таких статей можливо віднести по видовому розподілу категорії статей. До корупційних злочинів, вчинених шляхом зловживання службовим становищем можливо віднести наступні: ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України. До корупційних злочинів окремої категорії, що вчинені у сфері господарської діяльності, проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, а також у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг можливо віднести наступні: ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 – 369-2 КК України.

Родовими об'єктами корупційних злочинів можуть бути власність, сфера господарської діяльності, громадська безпека, сфера обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, сфера службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, встановлений порядок несення військової служби/корупційні військові злочини.

Безпосередні об'єкти (як основні, так і додаткові) цих злочинів можуть збігатися з родовими або мати певну специфіку. Наприклад, основним і безпосереднім об'єктами злочину, передбаченого ст. 191 КК України, є суспільні відносини власності. Тоді як основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують легітимне функціонування бюджетної системи України в частині здійснення видатків чи надання кредитів, а додатковими безпосередніми – права і свободи громадян, відносини у службовій сфері, авторитет органів державної влади тощо [2, с. 43].

Чимало корупційних злочинів у КК України є предметними (виняток становлять ті, що передбачені ст. ст. 364, 364-1 і 365-2). Зокрема, предметами цих злочинів можуть бути: відповідне чуже майно (ст. 191); бюджетні кошти, що включаються до державного і місцевих бюджетів незалежно від джерела їх формування у відповідних розмірах (ст. 210); вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини, вибухові

пристрої, радіоактивні матеріали (ст. 262); наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги (ст. 308); прекурсори (ст. 312); обладнання, призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 313); снотворний мак і коноплі, а також психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори, призначені для виробництва чи виготовлення цих засобів чи речовин (ст. 320); неправомірна вигода (ст. ст. 354, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2); документи, штампи, печатки (ст. 357); зброя, бойові припаси, вибухові речовини, інші бойові речовини, засоби пересування, військова і спеціальна техніка, інше військове майно (ст. 410).

З об'єктивної сторони окремі корупційні злочини можуть бути вчинені лише шляхом зловживання службовим становищем (ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України), тоді як для інших такої специфічної умови не встановлено. Зазвичай вчинення відповідного злочину службовою особою шляхом зловживання службовим становищем є лише окремою (специфічною) формою (способом) вчинення того чи іншого злочину. У той же час дещо незрозумілим є законодавчий підхід з приводу того, що до корупційних злочинів, які можуть бути вчинені лише шляхом зловживання службовим становищем, не віднесені ті з них, які передбачені ст. ст. 364 і 364-1 КК України, оскільки останні безпосередньо пов'язані зі зловживанням владою чи службовим становищем або відповідними повноваженнями [2, с. 45].

Склад корупційні злочини можуть мати: формальний та матеріальний. Деякі корупційні злочини вчиняються лише через дію, а деякі можуть бути вчинені і через бездіяльність.

Суб'єктами корупційних злочинів передусім є спеціальні суб'єкти (зокрема, службові особи юридичних осіб як публічного, так і приватного прав; особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, – у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій); працівники підприємства, установи чи організації, які не є службовими особами, або особи, які працюють на користь підприємства, установи чи організації; військові службові особи).

Суб'єктивна сторона корупційного злочину – це характерність в наявності злочинного умислу. Злочини передбачені ст. 320 КК України, може бути вчинений як умисно, так і з необережності щодо дій, про які йдеться в диспозиції останньої статті. У злочинах, передбачених ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України, ставлення до наслідків може бути як умисним, так і необережним. Деяким аналізованим злочинам може бути властиві корисливий мотив (наприклад, у злочині, передбаченому ст. 191 КК України) або спеціальна мета (наприклад, одержати неправомірну вигоду – у злочині, передбаченому ст. 364 КК України).

В якості суспільно небезпечних наслідків відповідного корупційного злочину закон може передбачати, наприклад, такі з них, як великі чи особли-

во великі розміри чужого майна, заволодіння яким здійснюється (частини 4 і 5 ст. 191 КК України), або істотну шкоду (ч. 1 ст. 364, ч. 1 ст. 364-1 КК України), або тяжкі наслідки (ч. 2 ст. ст. 364, ч. 2 ст. 364-2 КК України).

Отже, аналізуючи вище викладений матеріал, можливо зробити висновки, що кримінально-правова характеристика корупційних злочинів, є лише складовою в подальшому науковому дослідженні даної проблематики, остання, надає чітке поняття та урозуміння в кримінально-правовому контексті. Виходячи з аналізу статистичних даних, викладених в кримінологічних дослідженнях, нагальним постає виокремлення заходів протидії корупційним злочинам. В ході впровадження законодавчих новацій слід зосередити увагу на особливості стабільності антикорупційного кримінального законодавства, відмова від постійного коригування норм останнього та забезпечення від політично вмотивованого впливу. Присутня потреба в уніфікованому підході щодо призначення покарання, звільнення та відбування. Нагальна потреба в науковому коригуванні термінології та відповідного її застосування в законодавчих положеннях. Таким чином першочергово, фактично зникне безліч прогалин в праві, що буде позитивно сприяти в подальшому застосуванні. На разі проблема корупційних злочинів становить собою підґрунтя для подальших наукових досліджень.

1. Закон України «Про запобігання корупції» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 1700-VII, ст. 1 – 3.

2. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) [текст] навч. посіб. / А. В. Савченко – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 43, 45 с.

Шевченко Таїсія Віталіївна
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін

Мірошниченко Анастасія Сергіївна
здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку і загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства. Індекс сприйняття корупції